

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-564044-III/07/JG

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 5/12/2007r.

Pan
Waldemar Pawlak
Wicepremier
Minister Gospodarki

Szanowny Panie Premierze

Pragnę przedstawić Panu Premierowi podnoszony w skargach problem, jaki powstał na tle niektórych przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz.U. Mr 162, poz. 1112 ze zm.).

W myśl art. 20 cyt. ustawy w okresie restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach górniczych, pracownikom nie posiadającym uprawnień emerytalnych przysługuje urlop górniczy. Z art. 22 ust. 1 - 3 wynika, iż w okresie korzystania z urlopu górniczego, przyznanego przed dniem 1 stycznia 2003 r., pracownik ten otrzymuje świadczenie socjalne w wysokości 75% miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczonego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy. Korzystający z urlopu górniczego, niezależnie od świadczenia socjalnego, otrzymuje: deputat węglowy, nagrodę z okazji „Dnia Górnika” i dodatkową nagrodę roczną, wynikającą z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa - Karta górnika (Dz.U. z 1982 r. Nr 2, poz. 13), a także nagrodę jubileuszową. Ustawa nie określa źródeł, wysokości ani zasad według jakich należy ustalać wymienione nagrody.

W związku z brakiem takiej regulacji, Kompanie Węglowe, Spółki Węglowe, Kopalnie przy ustalaniu wysokości nagrody z okazji „Dnia Górnika”, dodatkowej nagrody rocznej, nagrody jubileuszowej kierowały się treścią postanowień obowiązujących u nich układów zbiorowych pracy. W układach tych przyjęto zasadę, że pracownikom przebywającym na urloпах górniczych powyższe świadczenia obliczane są od miesięcznego świadczenia socjalnego, a więc od wysokości 75% miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczonego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy.

W związku z tym wielu pracowników wystąpiło na drogę sądową, domagając się wyrównania tych świadczeń do wysokości 100% miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczonego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy, czyli do takiej wysokości, w jakiej otrzymywali je przed przejściem na urlop górniczy (liczonej od wynagrodzenia). W powództwach wskazywali na treść art. 21 ust. 5 cyt. ustawy, z którego wynika, iż osoby korzystające z urlopu górniczego nie tracą statusu pracownika, gdyż stosunek pracy ulega rozwiązaniu dopiero z dniem zakończenia urlopu, a okres urlopu traktuje się na równi z okresami pracy górniczej uprawniającymi do nabycia uprawnień emerytalnych.

Na tle takiego stanu prawnego, wystąpiły rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Sądy oddalające powództwa stały na stanowisku, że przejście pracownika na urlop górniczy jest jego dobrowolną decyzją, a więc jego zgodą na zmniejszenie dochodów o 25% dotychczasowego wynagrodzenia. Wprawdzie pracownicy ci zachowują prawo do przedmiotowych nagród, ale sytuacja ich jest zróżnicowana w stosunku do osób pracujących. Osoby korzystające z urlopu górniczego nie świadczą pracy i nie zachowują tym samym za okres tego urlopu prawa do wynagrodzenia za pracę. Podkreślano, iż pracownicy wyrażając wolę korzystania z urlopu, wyrażają również zgodę na przekształcenie treści stosunku pracy i na zmianę zasad przyznawania powyższych świadczeń według postanowień układu zbiorowego pracy. Sądy wydające wyroki zasądzające na rzecz pracowników wyrównania przedmiotowych nagród, w oparciu o wynagrodzenie uzyskiwane przed przejściem na urlop, uzasadniały je faktem, że żaden przepis powołanej ustawy nie ogranicza (nie pomniejsza) wysokości należnych urlopowanemu górnikowi świadczeń, tak jak ma to miejsce w przypadku świadczenia socjalnego, stanowiącego ograniczony ekwiwalent wynagrodzenia za pracę urlopowanego górnika (art. 21 ust. 1 ustawy). Tylko wyraźne ustawowe ograniczenie wysokości należnej urlopowanemu górnikowi nagrody, które zaakceptowałby on przez złożenie wniosku o urlop górniczy, prowadziłoby do porozumienia zmieniającego zakładowe unormowania płacowe dotyczące danego świadczenia. Wskazywały również, że bezpodstawne jest stosowanie ograniczenia uprawnień płacowych ze stosunku pracy, dla których podstawą wyliczenia jest wynagrodzenie za pracę, tylko dlatego, że w miejsce tego wynagrodzenia urlopowany górnik otrzymuje zaakceptowane przez siebie świadczenie socjalne przysługujące w wysokości 75% miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczonego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy.

Dodatkowo pragnę poinformować Pana Premiera, iż problem świadczeń przysługujących pracownikom w czasie urlopu górniczego był przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 24 kwietnia 2002 r. III ZP 33/01 (OSNAPiUS 2002 nr 17, poz. 403) stwierdził, że „skorzystanie z urlopu górniczego nie powoduje ustania dotychczasowego stosunku

pracy, choć występują akceptowane przez pracownika i pracodawcę, wyznaczone ustawą z 26 listopada 1998 r. istotne modyfikacje praw i obowiązków stron stosunku pracy. Urlopowany górnik nie ma obowiązku świadczenia pracy i bez wyrażenia zgody nie może być odwołany z urlopu górniczego, co prowadzi do ustania stosunku pracy z dniem zakończenia urlopu, a pracodawca w okresie trwającego stosunku pracy ma powinność spełniania świadczeń określonych w art. 22 ust. 1-3 ustawy. Porozumienie „urlopowe” stron stosunku pracy jest mechanizmem prawnym zmieniającym treść nadal trwającego stosunku pracy, który w okresie urlopu górniczego jest realizowany według ustawowo określonych warunków, zaakceptowanych przez pracownika przez złożenie wniosku urlopowego i skorzystanie z urlopu górniczego (na warunkach określonych w ustawie) oraz przez pracodawcę wyrażającego zgodę na urlopowanie górnika. Umniejszenie pracowniczych świadczeń, jakie ustawa zagwarantowała górnikom korzystającym z urlopów górniczych, mogłoby nastąpić wyłącznie w drodze ustawowego określenia niższej ich wysokości, co pracownik mógłby zaakceptować poprzez złożenie wniosku o udzielenie urlopu górniczego”.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się zatem do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań zmierzających do jego prawnego rozwiązania. Będę zobowiązany za poinformowanie mnie o zajętych przez Pana Premiera stanowiskach.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich